

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Széchenyi-utca SIMON-ház Kunz József nr
kereskedésével szemben.

HIRDETMÉNYEK.

előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok
valamint a lap szerkesztésével illető
minden kérelem és nyelvi intézkedés.

Hírdetetlen levelek csak ismert hazától
fogadtattak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVŰ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen napokonként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva vagy vidéki
postán küldve

Egész évre	10 frt — kr.
Félévre	5 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Egy óra	1 frt — kr.

Hirdetési díj:

Ot-hasábsorú sorozat egy sorozatáért 50 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr.
Nyitólát 4 hasábsorú sorozatú 20 kr.
Hirdetést vagy reklámot magában foglaló
ajánlatok sora 50 krajczár.

XVI. évfolyam 1889.

Debreczen. Szerda Szeptember 25.

189. szám.

A közigazgatás megvizsgálása.

Teleki Géza gróf belügyminiszter megfogja vizsgáltatni a törvényhatóságok adminisztrációját.

Szakközvegyei be fogják tehát járni az országot és alapos vizsgálat alá veszik majd az adminisztráció összes ágazataiban az ügymenetet és kezelést.

Baj-e ez? Nem baj. Helytelen-e talán? Nem.

Az egyik ellenzéki lap meglepetéseket vár. Tehát botrányokat minden áron. A másik úgy találja, hogy a bizonyos felek oly erőt vet az adminisztráció testén, hogy gyógyításáról gondoskodni multhatatlanul szükséges volt már. Tehát e rész valóságos bünbarlangoknak tartja a megyéket, rothadó testnek, melynek ép része nincs. A harmadik újság már belát Tisza Kálmán lelkébe és úgy találja, hogy neki ez az egész intézkedés nem tetszik, nincs nyére, mert ő palástolója volt eddig az országos visszaéléseknek, mi lesz most, ha minden kitűdök?

És így tovább. A közvéleményt oda terelik, hogy botrányokat várjon; s ha nem fog e tekintetben anyagot találni, ha botrányigényei ki nem elégítetnek, akkor majd eltussolásokról beszélhessen. Szóval, a közvéleménynek a Tisza-féle adminisztráció becsületessége- és tisztességével szemben állandóan kételkedő álláspontot kell elfoglalnia.

Mi efféle dolgokat nem teszünk, nem várunk. Előttünk az adminisztráció valódi érdekei lebegnek. És e szempontból Teleki Géza gróf belügyminiszter rendeletét melegen üdvözljük. Meglehet, hogy itt-ott talán botrányok fognak felszínre kerülni, mert hiszen egy kiterjedt adminisztráció közegei nem lehetnek mind egy anyagból gyurva s az emberi szem nem oly éles, a szakértelem pedig nem egyforma, hogy a hiányt azonnal fölfedezhesse.

Mi nem félünk a botránytól, mert az egyik cél mindenestre csak az, hogy ott a hol purifikációra van szükség, ott, ám tisztuljon a levegő, a mi mindenestire az állam jól felfogott érdekében történik; mi akkor sem örvendünk, ha ezen purifikáció véletlenül éppen egy ellenzéki megyében válnék szükségessé, mert maga a tény minden körülmény között csak sajnós lehet.

Am örvendünk a belügyminiszter elhatározásának azért, mert alkalma lesz átnevezet nyerni az egész közigazgatásról.

Számos törvény, rendelet lett a megyék által foganatosítva a legutóbbi néhány év alatt. A végrehajtásban van-e egyöntetűség, vagy eltérés, senki sem tudta volna megmondani. A szakközvegyek megjelenése a megyékben véget vet ezen bizonytalan állapotoknak. Az adminisztráció terén életbe lép a teljes összhang. Majd számon kérik, hogy a törvények mily mértékben lettek végrehajtván.

E küszöbön levő közigazgatási reform előtt Teleki másképen nem is csinálhatott. Meg kell neki győződnie arról, hogy a mostani közigazgatás vajjon mennyiben rossz, mik a hiányai, s hol, milyen mértékben jelentkeznek azok?

Egy ilyen áttekintés nélkül egyáltalában nehezen lehetett volna komolyan hozzá fogni a nagyszabású reformhoz, mely ma az egész közvéleményt foglalkoztatja.

Nem a lehető botrányok, hanem a közigazgatás érdekében örvendünk a belügyminiszteri rendeletnek.

Tisza Kálmán miniszterelnök, nem mint vévesen köztöltük a jövő hó 6-án, hanem október 2-án érkezik Nagyváradra. A beszédben melyet Tisza Kálmán miniszter elnök Nagyváradon tartani szándékozik, az általános politikai helyzet megvilágításán kívül, a közigazgatási reformot illető előmunkálatokról is szándékozik nyilatkozni és az eljárás módját előadni, melyet a kormány a reform keretében követni szándékozik. A közigazgatási reform vezérével már megvannak állapítva és meggyerték a miniszterelnök helyben hagyását Ostendéből.

Külföld.

A francia választások. A vasárnapi választások eredménye immár teljesen áttekinthető. Szűkebb választás s a z a z h e t v e n h e t szűkebb választás vált szükségessé. Megválasztott összesen 234 köztársasági és pedig 177 mérsékelt, 57 radikális és 159 ellenzéki és pedig 86 royalista, 51 bonapartista és 22 boulangista; 6 kerületből az eredményt még nem jelentették Párisból. A mi a vasárnapi szavazást illeti, nagyon jellemző, hogy mint már jeleztük, köztársaságiak és monarchisták egyaránt meg vannak vele elégedve. A köztársaságiak többsége nem oly nagy ugyan, mint várták, de teljesen biztosítva van a szűkebb választásokban is. Az előkészületek a szűkebb választásokra mindenütt folyamatban vannak. Az eddig megválasztottak közül 96 köztársasági, 55 monarchista és boulangista nem volt a régi ház tagja.

Natalia királyné hazatérése. Natalia királyné tudvaleg a hét végén Belgrádba érkezik. Külföldi lapok állítása szerint az indokok, melyekből hazatér, egészen mások, mint eddig hirtelték. Natalia királynét ugyanis a legújabb verzió szerint nagyon aggasztják azon titkos alkudozások, melyek állítólag a szerb regnesség és Nikita montenegrói fejedelem közt folynak s melyeknek már is megvan azon gyakorlati következményük, hogy igen sok montenegrói vándorol be Szerbiába, hol a kormány támogatja őket. A szerb offíciózusok azt állítják ugyan hogy a bevándorlást tisztán a Montenegroban uralkodó inség okozza, de Natalia egész más véleményen van s attól tart, hogy a bevándorlók, kik nagybárára fegyveres emberek, az lesz hivatásuk, hogy a Karagyorgyevics-ház érdekeit támogassák ott az Obrenovicsok ellen. Személyesen haza megy tehát, hogy ez üzemet meggyűlötsse s ha érdekeit megvédi. Első sorban Oroszország segélyével akarja célját elérni. Minthogy azonban azt hiszik, hogy ily uton lehetetlen boldogulnia, mert a montenegrói udvar Pétervárott mindig előnyben marad felette, valószínűnek tartják, hogy Natalia királyné politikai érzelmeiben előbb-utóbb gyökeres változás fog beállani.

A jövő évi költségeloirányzat.

VI.

— Befejező közlemény. —

Debreczen tulnyomólag mezőgazdasággal foglalkozó város s ebben találja igazolt indokát az a körülmény, hogy a városi közgyűléseken rendszeren a mezőgazdasági érdekeket érintő ügyek szokták legjobban fölkelteni a törvényhatósági bizottság tagjainak, — a kik feles számmal maguk is mezőgazdák, — az érdeklődést fölkelteni. Sokan jellemző „debreczeni specialitásnak” nevezik ezt; kicsiny léleg nyilatkoznak róla s miatta olyan szinten szeretik fölűntetni a „civisek” ezen mindenestire legtiszteletré méltóbb tanácskozó testületét, mintha ez csakis a Hortobágyot érdeklő ügyek iránt birna kellő érzékkel. E miatt Ezen „debreczeni specialitás” miatt nincsen oka szegyeneknie a debreczeni polgárságnak. Az iparos is az iparos, — a kereskedő is a kereskedelmi érdekekről ereszkedik veled legszívesebben diskusszióba s mindegyik a saját érdekét igyekszik előmozdítani. Ezt a debreczeni specialitást csak akkor lehetne elítélni, lehetne gyűlölni felette, ha tulajába megnének vele és miatta minden más érdekeket háttérbe szorítanának azok, a kik a közigazgatást vezetik s a kik ezt ellenözik.

Abból, a mivel némelyek felületes szemlélet után vont consequentia alapján vádol-

ják a debreczeni bizottsági közgyűlést, bárki is azt következtethetné, hogy ez a közgyűlés az évi budgetben aránytalanul nagy áldozatokat hoz a mezőgazdasági érdekek gyámoltására.

Pedig nem éppen úgy áll a dolog; sőt inkább, én a költségvetés áttekintésekor arra a meggyőződésre jutottam, hogy a költség eloirányzatban kevés olyan tétel van, a mi közvetlen vagy közvetve a földművelés az állattenyésztés javítására szolgál, — s az e czimen fölvetett összegek, egyéb nemű kiadásokhoz arányitva nem is oly nagyok; továbbá ezen kiadások java részével szemben megfelelő visszatérítések szerepelnek.

Megpróbáltam összeállítani azt az összeget, melyet úgy lehet tekintenünk, mint a város által a mezőgazdaság különböző ágaira fordított kiadást. — Megvallom, hogy ez magából a költségvetésből szinte lehetetlen, miután vannak czimek, melyeknek összegeiben több ellenkező természetű kiadások is foglaltnak, mint a fizetések, hivatalok rovatánál, a hol nem lehet szétválasztani, mely összegek esnek tisztán közigazgatási és tisztán mezőgazdasági érdekeket szolgáló vagy a város vagyonát kezelő hivatalok szükségleteire.

Mezőgazdasági czélokra fordított kiadásokul vettem a következőket:

Hortobágy felügyelete és kezelése	9887.74.
Ménes	11622.20.
Erdőkezelés (erdőmesterek, erdőgyakornokok, erdő védek, tűzgyökér fizetése, erdőgyarapítás, árkoztatás)	21230.—
Lőversenyi	600.—
Összesen:	43339.94.

Az erdőkezelésnél, mint látható, nincsen fölvéve sem az adó, (12000) sem a favágatás (18000), raktározás (12000) és a vasuti szállítás (60000) frt, a minek a házikézelésből való kibocsátását körülbelül negyed millió forint veszteség miatt mindig sajnálhatja Debreczen város. — A mezőgazdasági czélokra fordított ezen 43 ezer forintnyi kiadás a visszatérítésekből bőven fedezetet talál; nem is szólva arról, hogy az erdőkezelés után 143 ezer frt bruttó bevétel van eloirányozva, a Hortobágy felügyeleti és kezelési költsége a gazdaközönség által az utolsó krajczárig visszatérül.

A ménes után is elővan irányozva 1510 frt bevétel.

Más kérdés az, hogy ezen kiadások nem túl magasak-e, az értök nyert előnyök megfelelő előnyben állanak-e velők s általában, hogy heyesen használatnak-e föl ezen czélokra megszavazott összegek svajjon megtesz-e ezzel mindent, a mivel a mezőgazdasági érdekek istapolásának tartozik?

En nem érzem magam hivatottnak e kérdésekre feleletet adni. — Csak néhány megjegyzésre kívánok szorítkozni.

A tapasztalás igazolja, hogy Debreczen városnak sem ló-, sem szarvasmarha tenyésztése nem áll azon a fokon, mely a százados hírnévnek megfelelne s a mely lovaink és szarvasmarháink versenyképességét biztosítaná. Akadnak egyes magán tenyésztőknek szép példányai, a melyeket az évi lódíjazásokon a bírók urak meg is aranyoznak és fölplálikáznak; de a nagy tömeg olyan, hogy a vásárokon a vidéki fölphajtott példányok a miénk kelendőségét egészen lenyomják. — Ez nem az én tapasztalatom, — a ki még egyetlenegy lábas jószágot sem hajtottam a piacra, hanem ill-tékes gazdák és kereskedők tapasztalata. Magának a némes városnak is volt alkalma meggyőződni, hogy saját nevelése, régi lófaj-tenyésztése mily kudarcot vallott ezeltől négy esztendővel. A legközelebbi megdöbentő jelenség pedig az volt, hogy a katonai lóvásáron 40 elővezetett ló közül a vásárló bizottság egyetlenegyét sem talált megvételre alkalmasnak. (Ennek ugyan talán egyéb oka is van, ha a híreknek hinni lehet.)

Szóval lótenyésztésünk alapos reorganizációra szorult, a mit különben már be is látott a közönség s hozzá is fogott. Ugy látszik azonban, hogy a kívánt siker lassan kezd mutatkozni. Pedig a közvagyonosodásnak érzékeny vesztesége van minden évben, ha dacára a czifra ménesre kiadott 10-11 ezreknél, dacára egy állami méntelepnek Debreczenben való állomásozásának és dacára az országos lovar-egyletnek városi segélyben is részvételével lóversenyek: mégis lótenyésztésünk föllendülése egyre késik.

Ha késik, vizsgáltsák meg miért késik;

keressük a bajok forrását, alkalmazzunk határozatos orvosságot.

Más rendszert, több buzgalmat, telkesebb agitációt, a gazdák közönyvének és conservativizmusának megtörésére s ha kell, újabb költségeket, uraim!

Allattenyésztésünk egyéb ágai fölvirágoztatására semmiféle intézményt nem tart fenn a város, pedig fény, hogy e téren sem állunk különben, mint a lótenyésztésnél.

Erdőgyarapításra és nevelésre 4000 frt van eloirányozva. Ha ugy van (?) hogy a jövő évben ma ennyi is elég a régi évtizedek könyelmű, rendszertelen, rabló erdőgazdálkodásának pusztításait pótolni, míg a f. évben 6000 frt volt erre eloirányozva: ez a legörvendetesebb eredménye a mostani erdőkezelési rendszernek.

A mezőgazdaság, talaj művelés érdekeire fordított összegek elősorolása ezzel ki is van merítve. Mert most még csak azt sem említhetem meg ráadásul, hogy a kertészeti egyelet 500 frt segélyben részesíti a város, miután ezen összeg, mely 3 egymástutáni évre 1887-89. szavazattal volt meg, a jövő évi eloirányzatból már törölve van.

Érdekesnek és közérdeklőnek találom még a következők tanulságos jelenségeket és összehasonlításokat közügyelemre bocsátani a költségeloirányzatból.

Hogy a városok mily óriási terheket viselnek az állam helyett az által, hogy az állam minden hozzájárulása nélkül egészen a saját jövedelmekből fedezik a közigazgatás költségeit: azt Debreczen város példája is hathatósan igazolja. — Ugyanis Debreczen város jövő évi költségeloirányzatában a tisztviselő, napdíjasok, kegydíjasok, cseledek fizetése, utóbbiak ruházata, a kataszteri költség, mértékhitelítés, fegyverek élelmezése, tolonczok költségei, az árvaszék (a dologi kiadásokkal együtt) és katonaszállás összesen 160804.46 frttal szerepelnek, vagyis az összes rendelt kiadások 20.1%-ával Pedig ebbe az összegbe nincsenek befoglalva a közmunka költsége s a hivatali szükségletek dologi kiadásai és azon épületek értékek kamatai, melyeket a közigazgatás teljesítésére hivatott közegek igénybe vesznek. Ezek is tekintélyes összeget képviselnek. Az, a mi a városnak ezen hivatalok és az államhelyett teljesített szolgálványok után megterül, — de ekkor sem az államtól, — eleynyész csekély. A fizetések, hivatali szükségletek címénél, mértékhitelítésnél, toloncz és fegyvercseleki, katonaszállásnál és a fogszaktási adó kezelésnél talánunk ilyen visszatérítéseket, mindössze 23300 frttal.

A fenti 160804 frton kívül még több, mint 50000 frt kiadás terheli a város házipénztárát, a melyet különböző vagyonai, intézményei kezelésére, a legelő felügyeletére, iparvállalatainál, (cserépgyártás és könyvnyomda), fuvarozásnál, utcaburkolatásnál alkalmazott hivatalnokai, cseledek és munkásszemélyzetek fizetésére ad ki. — Ez az összeg körülbelül 54 ezer frttal képvisel; a mely azonban az illető vagyon, iparvállalat vagy intézmény jövedelmében, egyenként véve, többnyire elegendő a fizetésre tal.

A város bevételeinek csaknem felét a földbirtokok utáni jövedelem képezi, a mely azonban nem áll arányban ezen óriási, egy némely apró német fejedelemséggel fölőrt birtokok területével, hanem a rájuk lévő fundus instructussal igen. — E földbirtokok bevételei 393272.86 frttal tesznek. A rájuk fordított kiadások pedig 184081.28 frttal. A földbirtokok után legnagyobb bevételt hoz a regálé: 119611.10, cselekvő tőkék és kamatai: 63435 frt 60 kr, vásárvám és piaci jövedelem 61212. városi épületek 44799.04, cserép és téglagyártás 40900 frttal. — Egyéb bevételi czimletek már csak 18600-600 frttal szerepelnek.

Azt sem érdekelten tudni, hogy Debreczen város összes ingatlanai, egyéb jövedelmi forrásai után összesen 112,174.73 frt állami adót, illetékegyenértéki adót, visszabájoszási költséget és közügyi közköltőt fizet évente; ezen tekintélyes összegből azonban 49,894.56 frt visszatérül; így a várost szorosabb értelemben csak 62,280.17 frt adó fogja terhelni a jövő évben.

Ezzel végre értem ezeltől egy héttel megkezdett cikksorozatunknak, a városi közgyűlés ideje pedig, mikor tárgyalatni fog ez a költségeloirányzat, elérkezett.

Igyekeztem tárgyilagossá lenni. — A mi dicsőretné méltó a költségeloirányzatban, rámutattam; de nem hallgattam el azt sem, a

mit kifogásolni valónak találtam. Ugy vélekedvén, hogy helyi lapnak első sorban az a hivatala, hogy helyi érdekekkel, minő egy költségelirányzat, kell inkább foglalkozni behatóan, nem pedig oleo politikai viccekkel másokat ósárolva, traktálat olvasóit.

Holnap Debreczen város szellemi és vagyoni arisztokráciáját egyesítő törvényhatósági bizottság elbírálása és jóváhagyása alá boosáttatik az 1890. évi költségelirányzat. Ez a büles testület itéli meg, hogy a csaknem egy millió forintig menő budget keretén belül, minőt a magyar vidéki városok közül csak az egy Szeged mutathat föl, mily mértékben van elég téve a jó közigazgatás, a városi fejlődés, a közegészségügy és kultura igényeinek s hogy általában elég van-e téve?

Ha a tekintetes bizottság mélyen vizsgáló és elméje arra a meggyőződésre jut, hogy a fejlődés számos követelményére nem volt vagy nem lehetett tekintet a költségelirányzat összeállításakor; hogy a közel egy millió forintra számított bevételek nem minden forintjukban használnak fel öntudatosan, hasznot hajtóan; a szükségleteknek megfelelően: úgy a neki adatott jogot érvényesíteni fogja és intézkedik vagy úgy hogy, az egyensúly megrontása nélkül, az előirányzott pénzerőből javítja a javítani valókat, vagy úgy, hogy új jövedelmi forrásokat keres és vesz igénybe.

Ha a jövő évre még talán nem mutatkozik is föltétlenül elkerülhetetlennek a bevételek fokozásának szükségessége, de mégis közel van az idő, midőn a növekedő igények kielégítésére más expediens alig látszik, mint az, a melyet még most fél nevének minden hamisítatlan debreczeni polgár.

Városi közgyűlés,

Meghívás

az 1889. évi szeptember 26-án — csütörtök — délelőtt 9 órakor a városháza nagyteremben tartandó rendes bizottsági közgyűlésre.

Tárgyak:

1. Polgármesteri jelentés.
2. Miniszteri rendelet, mely szerint az 1888. évi házipénztári zárszámadás jóváhagyatott.
3. Ugyanaz: az összes alapítványi pénztárakról szóló kimutatás felterjesztése iránt.
4. Ugyanaz: a szervezési szabályzat 182-ik §-ának helyesbítése tárgyában.
5. Tanácsai előterjesztés, az arany kimutatásnak kíséretében, mely szerint az egyháziak segélyezendők.
6. Ugyanaz: az ágostai ev. egyháznak.
7. Ugyanaz: az izraelita hitközségnek.
8. Ugyanaz: a debreczeni kereskedelmi akadémiának.
9. Ugyanaz: Csánki József iparművészeti ösztöndéknek.
10. Ugyanaz: a Fröbel gyermekkert egyesületnek segélyt kérő folyamodására.
11. Ugyanaz: a színházi segély felemelése tárgyában.
12. Ugyanaz: a nagyerdei rendőrségnek szaporítása iránt.
13. Ugyanaz: az 1890. évi városi költségvetésnek megállapítása iránt.

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

A bűnös ösvényen.

Rögregy 1 kötetben. — Irta: R. P. O.

(Folytatás.)

Az aléa grófnő siltszerűen berendezett társalgójában a szép hölgyek egészen neki hevülve scandalizálódtak Kéry botrányos viszonya felett.

A szép Dahlia, a ki igen chices fiatal hölgy s a világ előtt a feddhetlen erényű nő híreben áll, noha kissé megvedlett férjének üde arcu, pelyhes állu barátai mindég nagy bizalmassággal veszik körül, — roppant csodálkoztak fejte ki az előtte még ismeretlen pletyka felett.

— Lehetetlen, nem tudom elhinni, mondá némi kárörömmel, hogy Kéry egy olyan nőért, a ki est-est mellett a lámpa fényben komédiázik, megcsalja ezt a kedves Pálmát, a ki olyan bájos teremtés és maga a leggyöngyösből szivjóság.

— Nagyon csodálom kedvesem, kezdé reá a házasszonya, a meglett kora hölgy, — hogy ön kétkelkezik az egészben, hiszen egy pár hét óta az egész főváros csakis arról a botrányos viszonyról beszél. Ah! a férfiak förtelmes teremtések és azok a nők, a kők a világot jelentő deszkákon ragyognak, komédiáznak előttünk, játsza a hősnőt, kit a hősiess szerelem szenvedélye a halálba visz, nagyon is csábítóan hatnak a könnyen ingerlő idegekre, ha mindjárt tudják is, hogy ama kaczer lények a színpadon kívül szerelem és irgalom nélkül teszik tönkre őket. Azonban higgyék meg, hogy én nem csodálkozom a felett, hogy Kéry megunta a nejét, köztünk legyén mondva, — mert hisz önök nagyon jól tudják, mennyire gyűlölöm a megszólást, — ez a Pálma nem egyéb egy szenvedélyes bábánál, nincsen benne éppenséggel semmi, a mi egy férfit tartósabban leköthetne, unalmas érzékelésével önkénytelenül visszaraszítja az embereket; tudtam, hogy az fog bekövetkezni, hogy házassága nem lesz boldog, olyan nyársopolgári nevelésben részesült a vízőlön előtti nagymamánál.

14. Ugyanaz: az új kórház építése ügyében.

15. Ugyanaz: a m. kir. honvédség szaporítása folytán a honvéd laktanyák bővítése iránt.

16. Ugyanaz: a 3-ik honvéd lovas század elhelyezésére szükséges helyiség kibérlése tárgyában.

17. Ugyanaz: a közös hadsereg gyalogsági laktanya és a csapatkórház terveinek kidolgozása ügyében.

18. Ugyanaz: Czegléd-utca elején az építkezési vonalnak megállapítása iránt.

19. Ugyanaz: a ref. főiskola előtti emlékkertek fentartása tárgyában.

20. Ugyanaz: az ipartestület megalakítása ügyében.

21. Ugyanaz: a m. kir. dohányjövődéki központi igazgatóságának a debreczeni dohánygyár telepén eszközölt földesre ügyében intézett beadványára.

22. Ugyanaz: az 1887-ik évi faraktári számadás felülvizsgálásáról.

23. Ugyanaz: a szegények gyógyíttatása céljából magán gyógyintézet felállítása iránti beadványokra.

24. Ugyanaz: Stark Márton bérlet hosszabbítás iránti kérvényére.

25. Ugyanaz: a kaszáló térképek megtekintetése iránti beadványra.

26. Ugyanaz: a közigazgatási bizottságnak 1889. első félévi jelentésével.

27. Ugyanaz: a számonkérőszék jegyzőkönyvével.

28. Polgárosítás iránti kérvény.

29. Bába oklevél kihirdetése.

Debreczen, 1889. szeptember 23.

Simonffy Imre,
kir. tanácsos, polgármester.

Napi hírek.

— A debreczeni f. abonyi vasút kisajátítási eljárása ma vette kezdetét a debreczeni városháza nagytermében. Az eljárást Szesztay Károly nyiregyházi ügyvéd jogbiztos, Nyiry Ferenc okl. kisajátítási mérnök és dr. Járossy Sándor jogbiztos helyettes vezetik. Debreczen várost Simonffy Imre kir. tanácsos polgármester, Balogh Mihály főmérnök képviselték, közreműködésre ki volt küldve Péter Gábor, a földadományváltás vezetője. Ma a debreczeni érdekeltek birtokosokkal folyt a tárgyalás, a kik földeikért igen különböző árt kívántak, □ ölenként 20 krtól 2 frtig, vagyis holdanként 320 frtól 3200 frtig. Legtöbben voltak a mérsékelt áratok kívánók; ezek a kataszteri értéket illetőleg a földek forgalmi értéket vették alapul. — Nehány ondódi föld birtokos képezi a mérgegrágások pártját, a kik úgy gondolkoznak, hogy a beltelek és az ondódi földek közötti sajátos birtok viszonyát fogva a kisajátítás folytán keletkező föld-darabolás miatt házaik értéke is tetemesen csökkenni fog. — Ezt a fölfogást nem győzte meg az az ellene fölhozott körülmény, sem, hogy az annyira féltett ondódi földekből részben az ott rendkívül széles országuton vezetett vasutnak csupán a legszélekre van szükség, 4—5 lépésnyi szélességben, a földet a vasút sehol kétféle nem szakítja s az Ondódból a pályatestére eső terület össze vissza nyolez kat. hódlat s nehány száz nyégyszög ölet tesz. — A nagyobb birtok komplexumok tulajdonosai semmi nehézséget

nem gördítettek a kisajátítás elé. A tulajdonosok nyilatkozatai jegyzőkönyvbe vétettek. A vállalat ezuttal nem boosátkozott alkuba a rendkívül elágazó ajánlatok tevővel; arra azonban a jogbiztos késznek nyilatkozott, hogy ha nem biznak az érdekelte tulajdonosok a vállalatban, azonnal megfelelő összeget depónál bármely kijelölt helyen s felkérte azokat, a kik az építési munkálatok azonnali megkezdését ellenzik, hogy ezt nyilatkoztassák ki. Körülbelül 30 jelen volt érdekelte közül csak négyen tiltakoztak az építésnek a kisajátítási szerződés megkötése előtt való megkezdése ellen; köztük Kraczezh János, Ujváry István ügyvéd és Pongó Lajos, a csizmadiatársulat elnöke. Ezek miatt új eljárás válik szükségessé. Holnap B.-Ujvárosra nézve folytatattik az eljárás Debreczenben; innen a bizottság Egyekre utazik, a hol 29-én, T.-Füreden 30., Poroszlón okt. 1., Tárkányon 2., Eger-Farmonon 3. és F.-Abonyban 4-én lesz a tárgyalás. — Csegére és T.-Polgárra nézve még nincsen kitézve az eljárás hatánap.

— Balkányi Szabó Lajos halála városzerte mély részvételt keltett. E hunyta bár nem volt váratlan s a jó öreg urra nézve megzabodítás volt a halál: mégis lesújtotta ismerőseit, tisztelőit és jó barátait, a kik fellette nagy számmal vannak s a kik egy áldott jólelkű embert, kedves, kedélyes mulatótársat és tipikus magyar hazafit veszítettek a megboldogultban. — A szomorú gyászbeszéd alkalmából sok érdekes jellemvonást, mulatságos epizódot fölelevenítettek az ő érdemes élettörténetéből. E miékké a nép között ma is szívesen olvasott hazafias szellemű és hamisítatlan magyar nyelven írott verses és prózai munkái, számos kedvelt népdalai még sokáig fogják megőrizni. Legnagyobb munkája a „Magyar ösmesék mint hitregék“ két részben összesen hét ösmagyar mondai mesét tartalmaz 3—4 énekben. — Ezek: A fehér kigyó. A vasfü. Feniks. A kisujnyi ember. Nünü. Szaksza vára. Rózsavirág. A „Lajos pohar“ ban, melyben akreoni és népdalait gyűjtötte össze, több olyan csinos, költői vénából eredő dal olvasható, melyek megenésztetvén, ma is gyakran föl-föl hangzanak a dalos ajkakon. Ilyenek: „Ugyan kedves komámasszony... „Káka töven költ a ruca.“ Megégett a rózsám keze“... „Cse-bogár“... „Debreczenbe kéne menni“... „Jaj de meszeze ellátni a hegyekről“... stb. kezdetű dalok. A megboldogultnak szenvedélye volt társalgás, vig p o h a r a z á s között is etymologizálni s mindent, a legrégibb történelmi idők szereplőinek, helyeinek neveit a magyarnyelvből származtatni le. — A megboldogultról egész sereg érdekes apróságot, adomát tudunk, de a melyeknek közlésétől — úgy hozza magával a tapintat és kegyelet — még most tartózkodnunk kell, a mig előttünk fekszik a ravatalon s a mig bánat tölti mindnyájunk szívét. Csak egyet elevevitünk fel, a mely jellemzi, az elhunytak egyéni önértetét, faji büszkeségét és vallásához való ragaszkodását. Akkor történt ez, mikor 1861 ben T i s z a Kálmánt debreczen első választás kerületé képviselőjévé választotta s a polgárság fényes lakomát rendezett a kaszinó termében. Balkányi Szabó Lajos frenetikus tetszés zaj között egy felköszöntőt mondott, melyet ezekkel a szavakkal vezetett be: „Istennek nem adhatok eléggé hálát, hogy i u n a k és nem leányok, m a g y a r n n k és nem németek, k á l v i n i s t á n a k és nem pápistának születtem.“ —

hogy boldogan él férjével és két kedves kis gyermekével, a mint lazról elindult, az ajtóban utána menő gyermekeinek heves ölése kissé félre tolt a kalapját, ezen a ferdén álló kalapon olyan nevetésges dolgot találtak azok a tetszeni vágó hölgyek, kik órahosszat nagy műterlemmel cziczomázkodnak nagy tükreik előtt, — hogy nem voltak képesek elnyomni kitoró kacagásukat, melyel láthatólag zavarták és feszélyezték a fiatal asszonykát. Azonban a szép Dahlia nagy routinnal háritotta el a kissé kényelmetlen és kínos jelenetet, egy banális élcezzel állott elő, s rendbe hozta neveletlen ildomtalanosságukat. Hiszen annyira alakoskodók, kétszíniek, hazugok ezek az üres fejű ravasz, irigy, kaczer salondámák, a kik a nagy világ forgatagában tetszelegnek, hódítanak és mindent alárendelnek élvezeteiknek.

VI.
Revényi, a hírhedt hódító agyában nyomban újabb aljas terv fogamzott meg, midőn látta, hogy Kéry minő megfeszület, eltántoríthatlanul csapong szenvedélye mámorában az ellenállhatatlan szép diva körül. Ujabb alkalom tüdőzött fel előtte, egy tisztességes, erényes, gyöngélelkű szép asszonyt magával rántani a bukás szennyes, mély örvényébe. Az a gondolat, hogy Pálmát elhagyatottságában szemérmetlen bűnös szerelmi ostromával elveszítse, a legnagyobb mértékben fellüllanyozta ezt a sivárlelkű, elkapott, céllapaz cimborát. Legkevesébb sem retenté vissza az a gondolat, hogy az a kiváló nő, ki ellen az ocsmány kisértést szándékozik megköczkázni, az jó barátja felesége. Hát mit tesz ez. Ha a férj alávaló, természetes következzé, hogy a nő is azzá válik dühében, sértett hűsága bosszúvágyában, bekövetkezik a visszavonulás, csak nem is fogja magát bánatával öökre elzárni s lemondani az élvezetek gyönyöréről. Ismerte ő jól, anyi sok házasság leplezett elválásának ledér, botrányos históriáját. Miért tötévozna, ha ő nem, úgy egy másik lesz a győztes, az asszonyok mind egyformák, manapság meg már nincsemek Didok, a kik elhagyatottságuk fájdalomában eszevesztetten a máglyára rohannak, az égő lángok között szünetelni

Balkányi Szabó Lajos elhunytáról következő családi gyászjelentés adatott ki: Mély fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk szeretett jó apánk, apósunk, illetve nagyapánk néhai BALKÁNYI SZABÓ LAJOS hites ügyvéd s nyugalmazott királyi albirónak, folyó hó 24-én délután 1 órakor, életének 67-ik évében, hossz-as szenvedés után történt csendes kimulását. A megboldogultnak földi részei folyó szeptember hó 26-án, délután 3 órakor, a nagy-uj utcai 1597. számú házunknál tartandó rövid egyházi szertartás után, a czepléd-utcai sírkertben fognak örök nyugalomra letétni. Mely végtisztességtételre a megboldogultnak rokonait, pályatársait s barátait bánatos szívvel meghívjuk. Debreczen, 1889. Szept. 24. Balkányi Szabó Elvira férje Szabó Antal ügyvéd, gyermekei: Gizella, Ilona, Odön, Margit és Anti; Balkányi Szabó Jolán, férje B. Szatmáry Sámuel gyógyszerész; s kis leánya Gabriella. Aldott legyen emlékezet! — Csendes legyen siri álma!

— Requiem az aradi vértanukért. A debreczeni 1848—49. honvéd-egylet az aradi 13 vértanu kivégeztetésének negyvenedik évfordulóján is gyász istentiszteletet rendez a r. kath. templomban. Minthogy az idén október 6-ika vasárnapra esik, annál fogva a honvéd-egylet elnöke, Csutak Kálmán zredes tisztelettel tudatja a n. é. közönséggel, miszerint az aradi vértanukért évenként megtartatni szokott requiem ez idén október 7-én, azaz hétfőn leend a reggeli órákban a helybeli rom. kath. templomban. A gyász istentiszteletre a n. é. közönséget ez alkalommal tisztelettel meghívja az elnöké.

— Alföldy Károly táncztanár táncztanítási óráit az ev. ref. egyház leánynevelő intézete helyiségében (Czegléd u.) már megkezdte, de azért táncztanításokat úgy a neveiő intézet helyiségében, mint magán házaknál folytonosan elfogad. (Emke.)

— Még egy Emke-persely. F e h é r Hermannak, az „Arany Bika“ szálloda bérlojének az a hazafias ötlete támadt, hogy a szálloda telefonja mellé perselyt készített s ráíratta „Önkéntes adományok az Emke javára a telefon használatáért.“ — A csinos kis alkotmányt Kulcsár Antal helybeli jönevű bádogos a nemes cél iránti tekintetből ingyen készítette. K ü h l m a n János ügyes czezfestő pedig szintén díjmentesen befestette és felíratl látta el. — (Emke.)

— Vivó sport — Chappon Károly kitünő vívótanár, a ki az utóbbi időben Nagyváradon vezetett vivó tanfolyamot az ottani ifjuság élénk érdeklődése mellett, október 1-jén ismét Debreczenbe teszi át működését s itten nyit új tanfolyamot, a melyre előre föl hívjuk a sportkedvelők figyelmét. Chappon f. hó 29-én d. u. a nagyváradi „Fekete Sas“ nagy termében dísz- és versenyvívást rendez, melynek műsorozata 14 számot tartalmaz. Debreczeni tanítványok is részt vesznek abban. Így a kardmérkőzésben egész testre Greskovitz Vilmos debreczeni, Tóth Jenő nagyváradi tanítványokkal, Peczely Ákos debreczeni, Deutsch Géza nagyváradi tanítványokkal. Kardra vagy vitorre Greskovitz Vilmos és Peczely Ákos mindazokkal kiállanak, a kik arra szept. 29. d. e. 10 óráig Chappon urnál jelentkeznek (Sas szálloda 21-ik ajtó). Ép így kiállanak Tóth Jenő, Deutsch Géza és Chappon Károly. Belépti díj: egy személyre 1 frt, 3 tagu családra 2 frt, karzat 50 kr. (Emke.)

meg szívök lobogó lángjait, mikor elég kedves szeretetreméltó férfi van a világon, a ki szívesen nyújt feledést, üdülést, szerelmi mámort és menyeyi kéjt kárpótlásul.

Óvatosan kezdte meg az általa kiesztelt gonosz tervszerű léha udvarlást s oly megbotrányoztató, galád nézeteket nyilvántott az ifju nő előtt a női hűség, a szerelem és a házasság fölöl, melyekkel merőben nagymérvű arcátlan-ságot tüntette elő. A tisztességtelen vágyak förtelmes kombinációja! Pálmát felháborítottak szentelen szavai és menten rendreutasítá szemérmetlen tulbizalmasságáért.

— Megtiltom önnek egész határozottsággal velem szemben ily szavakat hangoztatni, kiáltal fel büszkén méltatlankodásában, semmi által sincs felhatalmazva ellenem sértést elkövetni, és nem is tanácslom, miszerint mégégyeszer megkísértesse ílyeténképen“ nyilatkozni előttem, kénytelen volnék önnek ajtó mutáni, és férjem által felelősségre vonatni. Higye meg, nagyon számalomra méltó az a férfi, a ki ilyen tiszteletlen, aljas módon gondolkodik a nőkről, mint n s nem hisz semmi magasabb, szentebb, eszményibb földi dolgokban. Valóban különös nők lehetnek azok, kiknek társaságában önt ennyire romlottá tette, s ön, ki csak is a megvetésre méltó rozsat igyekszik felfedezni minden nőben, számalmas tapasztalatai szerint, minden nőre a rozszat ugyanazon mértékben igyekszik alkalmazni. Nagy sivárlelkűség s silány érzelmevilág jellemzi azt a férfit, ki nem hisz egyáltalán a női erényekben s az erkölcsös tisztaságban, és egyformán vélekedik valamennyi felett, pedig hiszen csak önnek is volt édesanyja, vannak talán nővérei is, kiket szeret, tisztel, s kiket kell hogy erkölcsöseknak, tisztáknak, becsületeseknek higgyen, minő hitványságok között, merülhetett el, hogy még azok emléke sem bírja őnt a becsületes nők iránt való tiszteletre és becsülésre.

E naptól fogva Pálma Revényi látogatását soha sem fogadta el, ha egyedül volt. Ez az eljárás boszantotta az elkapott, öntelt, nyeglet, kezdett kitérdni ellenállhatatlanságában, hódító nivoltában.

(Folyt. köv.)

— Érmelléki szüret. Az érmelléki szőlőhegyeken a bírák szürete Octóber hó 12-én, a rendes szüret Oct. 14-én és következő napján lesz.

— A megszólalt néma gyerek. Az aszfalton sétáló publikum gyakran belebotlik egy silány kinézésű, tejaceru gyerekbe, a ki nem szokott szólni egy szót se csak néhány ártikulálatlan hangot nyöszörög, mintha néma volna. Mégis megérteti szándékát a könnyű-riletes szívekkel, mert addig nem tágit áldozata mellől, míg vagy sapkájába nem repül a krajcár. — vagy el nem ijeszti az áldozatot maga mellől a kistolakodót. — Ma egy rendőrségi tisztviselőt szemelt ki; de lépre került a kis gonosz. Egyszer csak a városház kapujában találta magát, a honnan már csak pár lépés a rendőri kapitány szobája. Itt kitűdött, hogy a fiatal kórus csak anzágoni szokott. Ugy megszépezt, hogy most már nem a kezével fejezte ki kívánságát, hanem a nyelvvel, s érthetően mondotta: „Szeretnék haza menni az édes anyámba.”

— Név magyarosítás. Kohn Adolff debreczeni lakos saját, egy gyermekét József és Ignác vezetékét, belügyminiszteri engedéllyel „Kovács-ra” változtatta.

EMKE. Azon közleményekért, melyek után (Emke) jelzés van, a gyűjtő perselybe adományozás történt.

Közönség köréből.

Járhatatlan ut a városban.

A péterfiai kövezett utról az „István” gőzmalom felé eltérő szekér-utat a mostani eszékész folytán oly feneketlen sár borítja, hogy azon üres szekérral is alig lehet járni, a teher szállítók pedig megkötözöttet igavonó állataikon oly kímélet visznek véghez, hogy az arra járó közönségnél méltó szánalmat és megbotránkozást kelt. Tegnap délután Müller szállítónak egy lova az ut közepén összerogyott s miután többé lábra nem tudták állítani, ott kellett hagyni. Különös mostoha gondolkodást tanúsít városi hatóságunk részéről azon körülmény, hogy városunk ezen legnagyobb forgalmú ipartüzletéhez vezető, csak mintegy 400 méter hosszúságú közutat a malom 40 évi fennállása óta még nem tartotta érdemesnek kiköveztetni; míg más városban egy keletkező új ipartelephez is azonnal járható utat készítenek és azt világtájjal ellátják. Legkülönösebbnek tartjuk pedig azt, hogy — a mint tudjuk — éppen az „István” gőzmalom fizet a város pénztárába legtöbb köveztetvényt és legnagyobb járda-adót s azért legkevésbébb jótéteményében részesül. — (E. M. K. E.)

Debreczen helynevei.

írta: Balkányi Szabó Lajos.

Írtuk tegnap, hogy az elhunyt Balkányi Sándor Lajos a 60-as években irodalommal is foglalkozott. Erdekeseink tartjuk „Debreczen helynevei” című munkájából — melyben száz debreczeni helynévnek adja magyarázatát, melyek történeti, szájhagyományi vagy szónyomozási alapon nyugosznak, — szeme vényt közleni.

Ebes.

Jelenleg pusztá Debrecezen város birtokában. Hajdan falu volt 61 portával. — A váradi regestrum 283-dik pontjában, 1216-dik évben már mint falu említették.

E név érthető; azonban az Ebes szó 1138-dik évben mint személy név is fordul elő.

IV. Béla király idejében a Debreczeni Dusa családé volt Ebes is, mely családnak fiúgóni magvaszakadtával leánygón a Szepesi és Szakolyi családokra szállt, kiknek is erről Mátyás király adománylevelet (donatio) adott 1472. táján. — (Lásd Boldogfalva alatt.)

Ez is a török uralom alatt pusztult el, s már 1606 évben a jegyzőkönyvekben mint pusztá említették.

Nagy Sándor halma.

Debreczen város alatt északnyugotra az ugynevezett köntösgáti térségen emelkedik a halm, melyen 1849-dik évi aug. 2-kán a Nagy Sándor József magyar tábornok sátra állott. E most említett napon Páskevics muszka herceg és Konstantin császári főherceg nyolcvanezer muszkával a Nagy Sándor tizenháromezer főnyi seregét hirtelen meglepve, egészen szétszórta s azóta nevezetik e halm Nagy Sándor tábornokról Nagy Sándor halmának.

Hortobágy.

A Hortobágy folyó vize a balmazújvárosi határ felett az ugynevezett Darassai földnél elérve a debreczeni, illetőleg a mátai határt, a mátai pusztán keresztül folyva, a Zám és Angyalházi határ közt Náduvar alá fut, s onnan tovább kanyarogva a Berettyóba szakad.

E folyó adja ama nagy pusztaságnak nevét, melyet tulajdonképen az Ohat, Mátá és Zám rég elpusztult falvak határai képeznek. E nagy pusztaság felett északra van egy Hort nevű pusztá; — az egri káptalan birtokában levő 65,000 holdnyi margitai pusztának pedig egy része Bágyinak nevezetik, mind a Horti, mind a Bágyi pusztát egyegy ugyanazon nevű kis folyócska hasítván, s hol e két folyó u. m. a Hort és Bágy egy másba szakad, ott a már egyesült folyó

Hortobágy-nak nevezetik. Nyilván van tehát a Hortobágy folyó vizének eredete, mely a Hort és a Bágy egyszerű össze-tételéből alakult, az o betű önkénytelenül is oda hangzott.

Hort hajdan falu volt, mint szintén Bágy is. Hort ugyanis legelőször 1280-ban a Bágy pedig 1217-dik évben a váradi regestrum 74. s több pontjában mint falu említették, sőt a Bágy szó ugyanott a 128-dik pontban mint személy név jön elő. — A Hortobágyról ugyancsak ott 1261-dik évben van említés, mint folyóvízről, mert — mint feljebb mondtam — ily nevű falu soha nem létezett, hanem a róla ugynevezett Hortobágyi pusztát több elpusztult falvak u. m. Ohat, Mátá és Zám határai képezik.

Kadarc

A balmazújvárosi határról jön egy folyóvíz, a Debreczen város birtokában lévő elpi pusztára, mely ott temérdek kanyarulatokat tévén, a Kösűszegben a Kösű folyóba szakad. — Ez a víz nevezetik Kadarcnak.

Ez mindenesetre magyar nevezet, noha már a közhazsálatból kiesvén, értelme elhomályosodott.

Tudjuk, hogy az őskorban a még napimádó magyarok főpapjai Kadarcoknak nevezettek, mely nevezet később személy- és családnévvé is vált. Voltak továbbá Kedüsa, Kadusa, Kadika, Kadarta személyneveink is, melyek a ked vagy alhangon kadgyökből erednek, Ked gyökszavakból erednek a kedü vagy kedv, továbbá kedély, kegy, kegyes szavaink, és így ama nevek a kedves és kegyes értelmet adják. Ez a gyökszó ilyen értelemben ment át keleten több népek, mint a szírek, zsidók és arabok nyelvébe is. A szentírásban Jeruzsálem „Kadusa”-nak, a régi siklusokon pedig „Kedüsa”-nak íratik, mindig kegyes-szent jelentéssel bírván, a honnan Herodotosnál Jeruzsálem „Kadüsa” névalatt jö elő, sőt jelenlegi lakosai is Jeruzsálemet „Alkadusa”-nak „a kegyes”-nek „a szent”-nek nevezik, s minthogy a szent, a kegyes eszyszersmind igaz, igazságtevő is: nálunk a Kadarc szent, kegyes papot, a törököknél pedig kadi mai napig igazságtevőt, „birót” jelent.

Feltehető tehát, hogy a Kadarc, mint Etele birodalmi székhelyén (lásd Etellaka) átfolyó víz, melynek partjain — mint különben is a napimádók előtt szent helyen — sok országos áldozatok, szent és kegyes műveletek tétettek — kiválólag Kadarcnak, azaz kegyes szent folyónak nevezetett; mit még inkább hihetővé tesz azon körülmény, hogy a Kadarcnak — éppen azon táj szomszédságában, hová Révész Imre Etellakát helyezi — egy udvart alakító kanyarulata mai napig közdvarnevezetik, s meglehetően ez volt az áldozati szertartásoknak színhelye, udvara, hol az áldozati szertartásokhoz megkivántató szent kövek és építmények állottak. Ily körül emlékeztetnek I. András és László királyaink törvényei. (Edictum Andrae I. §. 4. — és Sanct Ladisl. reg. decret I. cap. 22.)

Basahalma.

Debreczen alatt nyugodtíre a belső legelőn egy halom nevezetik így; melyen 1660-ban pénteken, april hó 30-dik napján a budai vezér Szejdi Mehemed török basa, táborával megszállott. Ide jöttek a város előljárói u. m. Dobozy István főbíró, Bicó István, Cóká Péter, Széles István és Szabó György tanácsnokok, hol is a basa előtt arczra borulván, mind neki, mind pedig a főfőtörök tiszteknek ajándékokkal tisztelegtek, — s a városból az élelmiszereket egész estig szekerekkel hordatták a tábor számára. Másnapazonban u. m. Szombaton, május 1-én napján, Szejdi basa kihivatván a bírákat, kimondta előttök az ítéletet, miszerint az ő hamisságukért méltók a felkaszatásra és az egész város a felégetés és feldúlásra. A janosárok és hóhérok tüstint hozzá is kezdtek ez ítélet végrehajtásához. Egy részük a várost felgyújtani ment, s egy istállót fel is gyújtottak; a többi hóhérok pedig a bírákat levetkeztetvén, és erősen megkötözvén, készíték a karóba huzásra, kinek vállára adván a kihegyesített karót.

Ekkor a basa azt mondá, hogy ha 30 ezer tallért adnak, akkor megkegyelmeznék a városunknak, mire a bírák azt felelték, hogy nem adhatnak, mert nincs; akkor a basa 60 ezeret kívánt. Midőn erre is a bírák azt válaszolták, hogy bár öllesse meg őket, de nem adhatnak; a basa harmadszor 300 ezer tallért követelt.

Később a bírákat borzasztóan kigondolt kínzó mesterségekkel megkínzóztatván, a várostól 60—70 ezer tallért kisajtolta, s május 8-kán, Szombaton, táborával Pocsaj felé eltávozott. Azóta e halom „Basahalmának” nevezetik.

Szejdi Mehemed basának, e kegyetlen vadállatnak, egy év múlva Ali basa Tömös-váron fejét vérette s megnyuzatta.

Boldogfalva.

Debreczen alatt délre. Hajdan falu volt 15 portával, s a török uralom időköze alatt (1526—1686) pusztult el. — leglíhettebben 1660-dik év tavaszán Szejdi Mehemed budai basa kurtyányai dúlták fel. — 1606-ban még népes helység volt, s birálya volt Torok András.

1551-ben Szepesi György, Ferencz, László és Sebestyén birtokukban volt Ebes, Szepes,

Köteles és a Paccal együtt. Az 1400-dik év körül ugyanis a debreczeni Dús vagy Dusa család fiúgón kihálván, e családnak leánygón a Szakolyi és Szepesi családok lettek örökösei, kik is a most nevezett helységeket azok között Boldogfalvát is elfoglalván, 1472-ben kezdett per után azon jöszágokra Mátyás királytól adománylevelet — donatiót — kaptak. — Neve Boldogfalvának érthető, s azt igen jó minőségű földjétől nyerte. — Jelenleg egy szőlőkert tartja fenn e nevet.

Paptava.

Debreczen városának csaknem közepe táján, a ref. főiskola nyugoti vége felől vala jó nagy területen egy sásas iszapos tó, mely Paptava nevet viselt; vizében gémeik, vadrucczák tanyáztak, sőt néha apró halat is lehetett benne fogni. Nevét bizonyosan a reá nyuló paplakok telkeitől s partja zöld pázsitján füzfák árnyékában heverésző vagy tanulató deáktoktól nyerte, kik a köznép nyelvén néha kispapoknak is nevezettek.

Azonban az 1840-dik év őszén Kerekes József tanár ur közbenjárásával a tó kiszáraztatván, helye elegyengettetvén, azóta a Paptava helyén a ref. főiskola Fűvészkertje díszlik virágillatos utai, ritka nemű táj, veteményei, üvegháza és csinos kertészlakával.

Azóta a Paptava név ki kezd halni a nép ajkáról, bár még nemcsak Debreczenben, hanem az egész Magyarországon igen sokan vannak, kik ama békalencsés hínáros tóra jól emlékeznek velem együtt.

Ohat.

E pusztá a Tisza bal oldalán Egyek helység közelében, a Tisza jobb partján levő Dorogmával átellenben fekszik. Béla király névtelen jegyzője azt írja könyvének 28-dik fejezetében, hogy midőn a Nyírséget és Ermelléket meghódító Tass és Szabolcs vezérek, a Szerencsen táborozó Arpad fejedelemhez visszatérőben voltak, „a Tiszán a dorogmai réven áthajóznak, holott is Arpad vezér kegyelméből egy Hohat nevű kun vitéznek nagy földet szereztek, melyet maradéka mostanig bír.”

E történeti adat folytán Budai Esaiás egész határozottsággal állítja. Köz. Hist. II. rész 97—98. lapján: „Ez a debreczeni Ohat”. Ezt hiszi és erősíti a Béla király névtelen jegyzőjének legújabb fordítója Szabó Károly is a 40-dik lapon.

Az Ohati család még a 14-dik század közepén kihálván, az Ohat a Mátával s több helyekkel együtt a koronára visszaszállott. Wagner ugyan azt állítja, hogy az Ohat család maradéka a Bánfi család volna, de hogy Ohatot valaha bírta volna, — annak semmi nyoma. Nemelyek azt is állítják, hogy a 14. század közepe táján Ohati Péternek egy leánya Pircsihez ment férjhez s ez a Pircsi bírta is az Ohat azon részét, mely Dorogmával felől ma is Pircsi résznek nevezetik. Említették Ohat Agota is, ki mint az Ohat nemzetség legutolsó leánya Zádor nevű főúrhoz ment férjhez, melynek emlékét a Zádor vize, hídja tartja fenn, — de a Zádor családnak is magva szakadt.

Minden puszták közt, melyek Debreczen körülveszik, az Ohat, Mátá s Zám legelőbb elpusztult.

Simonigát.

Debreczenből a Nagyerdőre vezető akác-fasorokkal végig ültetett út nevezetik Simonigátjának.

A francia háború bevégződése után, 1816-dik évben Simoni József huszár ezredes Debreczenben tartózkodván, rendes mulatóhelye a Nagyerdőn volt, hol még akkor semmi vendéglő vagy fűrdő épület nem lévén; azon a helyen, hol most a fűrdőház előtti fenyves létezik, egy tábori sátorot tartott állandóan kifeszítve, melyhez sóvénnyel még egy tágas udvar is hozzakerítették. Még sokan vannak, kik emlékeznek azon élénk veres nadragos huszár tisztokra, s azon pazar vendégeskedésekre, zajos mulatságokra, vízei fogadásokra, játékos párbajokra, futtatásokra, melyeknek lelke s vezetője, élesztője Simoni, a világ legnagyobb és leghíresebb huszára volt. — Egyszer eszébe jutott Simoninak a wagrami csata, hol a Toja vizen a saját maga által meggyújtott égő hidon csapatjával a tűzközt keresztül nyargalván, a bámuló ellenség Simoni égő nyomait követni nem merté. Ehez hasonlót akart Debreczennek bemutatni. A Nagyerdő kapujától kezdve ugyanis a városig, (illetőleg a Péterfia utcái kapun kivül még akkor fennálló utcaátróházig) az utat kétfelől végig rakatta kétszáz öl (klopter) tűzfával s az éjjel egyszerre meggyújtott kétszáz öl fának csaknem összelobogó lángjai közt nyargalt keresztül tisztjeivel együtt herceg Eszterháznak s angol szülötésű nejének s az összecsődült temérdek népek méltó bámulatára. — Bezzeg volé a kovácsoknak olesó szén; hat hétig is alig tudták onnan eltakarítani.

Ennek emlékre ültette be Simoniakézfákkal azon tért, melyet az égő lángok közt keresztül futott; — mégpedig oly módon ültetette, mint a hogy egy huszár hadi rend áll, a rend előtt a tiszteteket jegenyefák képviselvén.

Ezért nevezetik ezen sétátér Simonigátjának.

Felölös szerkesztő és kiadó laptulajdonos: Vértesi Arnold. Főmunkatárs: Karczag Vilmos.

Weisse Seidenstoffe von 60

Kr. bis fl. 11.45 per Meter — glatt und gemustert (circa 150 versch. Qual.) — versendet roben- u. stückweise porto- u. zollfrei das Fabrik-Dépót G. Henneberg (K. K. Hoflieferant), Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 Kr. Porto.

ZÁDOR LAJOS

selyem, divat, kézművészet kereskedése és női divat-terme

DEBRECZENBEN, főpiacz, a városház épületében. Raktáron dúsz választékban találhatók

női felöltők,

köpenyek és bundák,

a legújabb párizsi és berlini modellek után készítve; gyapjú, matlasse, peluche és más divatos kelmeiből; egyszerű kiállításról kezdve, a legfinomabb különlegességekig.

Női ruha készitési termeimet

elsőrangú szakképzett egyének vezetése

és tetemesen szaporított munkaerő mellett úgy rendeztem be, hogy menyasszonyi, báli, látogatási, uti, séta, gyász és pongyola ruhákat, — nemkülönbön mindenféle felöltőnyöket mérték szerint a leggyorsabban, legjobb ízlelésben és jutányos áron elkészíthetitek. Ugyazint elvállalok

egész menyasszonyi készletek

kiállítását.

Elegáns angol ruhák tiszta gyapjú kelmeiből 30 frittól kezdve, valamint

gyászruhák 12 óra alatt

készíttetnek.

KASZANYITZKI ENDRE

előbb

Kuhinka István K.

üveg, porcellán, lámpa és háztartási cikkek raktára

DEBRECZENBEN.

ajánlja pontos kiszolgálást és gyári árat mellett az őszi és téli idényre ujonnan érkezett és nagyválasztékkal berendezett

Ditmar

és

Brünnere-féle

a legjobbnak elismert gyártmányu,

salon, függő

és

asztali

petroleum lámpáit

s minden hozzá tartozó cikkek

nagy raktárak.

Tisztelettel

Kaszanyitzky Endre

Képes árjegyzékek kérésre bérmentve.

Szabó Lajos fiai cég

Debreczen, Rózsaszétér.

Az őszi idényre raktárra érkeztek:

Női ruhaszövetek,

Flanell, Kasán, Moldon.

Gyapjú Himalaya kendők

Haraszt kendők,

téli harisnyák.

Szönyegek, ágyterítők

PAPLANOK.

A hírneves cosmanósi gyárból:

Mosó vellezek.

ÁRJEGYZÉK.

az „ISTVAN“ gőzmalom
készítményeinek

KÖTELEZETTSÉG NÉLKÜL, DEBRECZENBEN

és az 1887. április 18-án Budapesten tartott általános magyar malomgyűlésen megállapított 1887. évi június 1-én életbe lépett eladási, fizetési és szállítási módokatokra vonatkozó egyezmények szerint.

	100 kió
A. Asztali dara nagyszemű.	16.80
B. Szinte középszerű	15.80
0. Királyliszt	15.80
1. Lángliszt	15.40
2. Montliszt	15.-
3. Zsemlyelisz 1-ső rendű	14.60
4. " 2-od rendű	14.20
5. Fehér kenyérlisz 1-ső rendű	13.80
6. " 2-od " "	13.60
7. Közép kenyérlisz 1-ső " "	12.80
8. " 2-od " "	12.40
8 1/4 Barna " 1-ső " "	12.-
9. Lángliszt " 2-od. á 70 kigr.	9.60
10. Veres liszt " " á 50 kigr.	7.20
11. Finom korpa zsákkal 50 " "	4.40
12. Durva korpa zsákkal á 50 kigr.	3.80

A finom és durva korpa árából eddig engedélyezett 5%-től engedmény a fennmaradt egyezmény folytán szintén beszűntetett.

Debreczen, 1889. szept. 17.

Egy jó házból való

15 éves három reáliskolát végzett fiu, fűszerkereskedésben magát tanonczul felvétetni óhajtja. Megkeresések „Jó tanoncz“ czím alatt e lap kiadó hivatalába intézendők.

Megszabadultam,

a terhes szeplőtől,
Bergmann liliom tej-szappana
napontai használata által.
Kapható: egy darab 45 kr. Dr. Roth-
chnek V. Emil gyógyszerárában (Telefon
Üszekötés.)

PANNONIA

= forrás =

Magyarország legjobb és leg-
olesőbb savanyúvize.

Tiszta, minden üledék és minden mellékiz-
nélküli kellemes gyógy- és asztali víz.

Kizárólagos szétkúldók

MATTONI és WILLE,

szérb kir. udvari szállítók, Budapesten.

Pénzt

sorsjegyekre, értékpapírokra, bank-
zálogjegyekre, vidéki takarékpénz-
tári részvényekre, részletivekre,
arany- és ezüst pénzeműekre
bármily összegig olesón ad

LÖRY J.

banküzlet
Budapest, IV. Hatvani-utca 17.

VÉGHLESI

VERA-forrás

Hazánk
legtisztább legol-
csóbb és legjobb szénsavdus, égvényes
savanyúvize
Véghles-Szalatnán (Zólyomgye.)
Főraktár Debreczen és vidéke részére:

Geréby Fülöp

urnál, DEBRECZENBEN.

A legjobb cigaretta papir.

Nem üres reklám, hanem a tudomány legelőkelőbb sze-
mélyiségek által bebizonyult tény, hogy a

„Les dernières Cartouches“

cigarettapapir, Braunstein Frères gyarából.

(Páris, 65. Boulevard Exelmans.)

a legkönnyebb és legkínőbb.

A kereskedelemben előforduló különféle jobb cigaretta-
papírok előkelő tudósok által összehasonlító vegyelemzés-
nek alávetettek, úgy Dr. Pohl, a bécsi vegytani egy-tem-
tanára, Dr. Liebermann tanár a budapesti állami vegytani
állomás főnöke, újabb időben Dr. Soyka Hygieniai-tanár
által a prágai német egyetemen és mindezen összehasonlító
vegyelemzések mindenkor azon eredményt adták, hogy a
BRAUNSTEIN FRÉRES czég cigarettapapírosa a leg-
finomabb és legjobb.

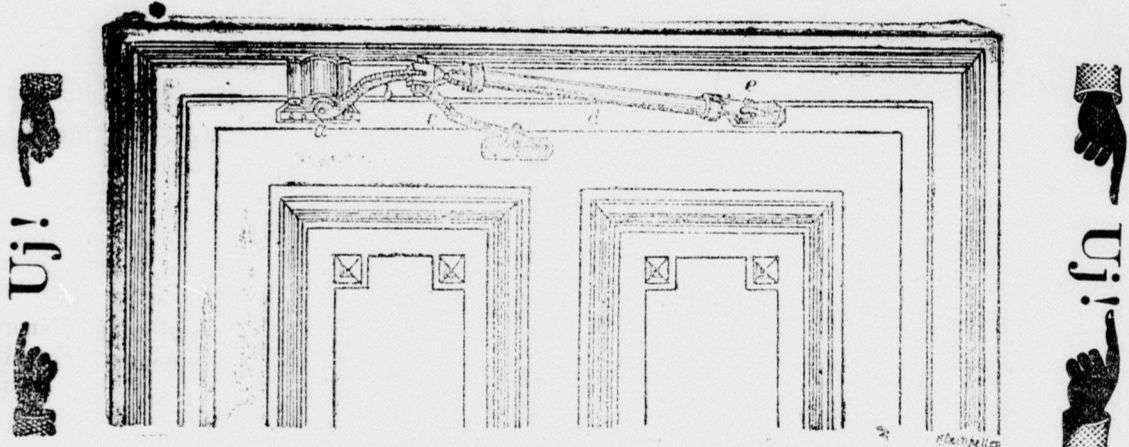
Valódi csak azon papir, melynek etiquettjé mellékelt
rajzhoz hasonló és BRAUNSTEIN FRÉRES czéget visel.
Ezen czég cigarettapapírjánál minden csomag annyi lapot
tartalmaz, a mennyi az etiquettjén fejegetve van.

A gyára
czég alatt Bécsben, I. k. Schottenring 25 sz.
raktárt tart cigarettapapírjai és cigaretta-
hüvelyei elárulására.

Braunstein Frères

MINDEN DOHÁNYTÖZSÉBEN

A LEGJOBB
Szivarka Papir
A VALÓDI
LE HOUBLON
Francia Gyártmány
CAWLEY & HENRY czégtől
PÁRISZBAN
UTÁNZÁSTÓL MINDENKI ÓVATIK!

Önműködő zajtalan légnymatu ajtó bezáró.

Alkalmazva templomok, tantermek, hivatalok, intézetek, kórházak, szállodák, üzlet-
helyiségek és magánlakásokon, (a legnagyobb elismeréssel s jóváhagyással, kitén-
tetve az építkezési szakfők által), melyekből ezideig többmint 42 ezer db van
működésben s különösen a fővárosokban nagy elterjedtségnek örvendenek. Ezen
felette kiváló gondnal és ügyességgel készített gyártmány használatba bocsátására
— a képviselőseget Debreczen és vidékére nézve, volt szerencsém megnyerni,
— mi által azon t. rendelő uraságok ezeket nálam eredeti gyári áron kap-
hatják s a különböző nagyságu készülékek az erre vonatkozó bővebb utasítással és
gyakorlati czélra berendezve lakásomon bármikor megtekinthetők. — Mire a
nagyérdemű közönség szíves figyelmét felhiva, — nagyra becsült rendeléseiket
kérve, maradtam

Németh Gyula,

Debreczen, Széchenyi-utca 1774 sz

Korona forrás.

Gazdák és iparosok általános hitelszövekezet
debreczeni fióktelep áru csarnoka

ajánl:

Előre haladt ásványviz évad miatt

a még raktárunkon lévő idei töltésű

8 literes palaezokban

lévő

legjobb üdítő Korona forrás viznek

palaezját 20 kitta szállítottuk le

minden egyes üres palaez 8 krért vétetik vissza.

Tisztelettel

Gazdák és iparosok általános hitelszöve-
kezet debreczeni fióktelep áru csarnoka.
Nagyvárad-utca, megyeház mellett.

Korona forrás.

Alapított 1858-ban.

WALSER FERENCZ

első magyar gép és tűzoltoszerk gyára, harang és ércöntödéje
BUDAPESTEN ROTTENBILLER-UTCZA 66.

Ajánlja gyártmányát mint magyar különlegességet

kutakban és mindennemű szivattyukban

Elvállal teljes vízvezetékek berendezését városok, földbirtokosok és magánzók részére modern
techniai alapon és kedvező feltételek mellett, ajánlkozik

KÖZ és MAGAN FÜRDŐK

felszerelésére

szagmentes ürszékék

felállítására s minden vízművi munka gyors és pontos kivitelére.

Képes árlapok, és részletes költségtervezetek kívánatra díjmenten küldetnek.

EGYETLEN BELFOLDI SZIVATTYU GYAR.

